

KIS-494 – Gl. récit, diégèse, narration

(GE – 14 05 96)

Termenoù arveret gant ar re a studi an oberoù lennegel, dezvarnourion ha semiotikourion¹. ARISTOTELES an hini kentañ a zespizas *hJ poihtikh*; ("ar sevel oberoù") evel *mivmhsi~* ("sevel arvanoù, arvanañ" ²) en ur ziforc'h daou vod d'ar *mivmhsi~* : *hJ divhghsi~* ("an danevellañ") hag an dezerc'hañ darvoudoù gant dremmourion dirak ur c'hevredig. PLATON a rae un dasparzh disheñvel : o kevenebiñ *oJ lovgo~* ("ar pezh a lavarar") hag *hJ levxi~* ("an doare da lavarout"), houmañ diwezhañ rannet e *mivmhsi~* ("arvanañ ent strizh") ha *divhghsi~* ("danevellañ eeun").

E galleg, a-geñver gant *divhghsi~* emañ *récit* er ster ledan, nemet er ster strizh e reer eus *récit* un heñvelster da *narration* er ster "kontañ un istor", a-gevenep da Gl. *diégèse* a ve despizet evel *narration + description*. Koulskoude aozerion 'zo a lak *narration* da heñvelster da *diégèse* ouzh e zespizañ evel *récit + description*. Hogen aozerion all a ra eus *narration* hollad ar c'hanteulioù *récit* ha *description*, eus *diégèse* hollad an arganteulioù keñverek.

E brezhoneg eo berr ha krai loazioù ar yezh lennegel en dachenn : *kontañ, danevellañ, ezrevellañ, dezrevellañ* ³. Rekizet eo an daou-mañ endeo gant lavar ar preder, ar jediñ, ar stlenn. Evit *kontañ* ha *danevellañ* zo gwriziennet mat er prezeg boutin ha paouraus dezho, ouzhpenn bezañ forc'hellekaus d'al lavar resis, e ve klask o arbennikaat. Prizius avat e c'hellont bezañ evel termenoù harpañ. Ken e ranker enporzhiañ stirannoù nevez.

¹ Derc'hel a ran an termen etrevroadel *semiotik* oc'h aroueziñ an teskad fuilh a gemeradurioù a ouzer, ul lod mat anezho dispredet pe war zispredañ (sl. KIS-345, La-08, pp. 335-336) war-benn chom hep dibab etrezo.

² A-zivout an *arvan*, sl. KIS-467, La-10, pp. 239 hh.

³ Un arbennadenn, a eil renk, skoilhus evelkent, ouzh arver kevret an tri verb-mañ diwezhañ en un diskiblezh eo an arvar a zo war o gerdarzh, o virout a stigmañ kenetrezo keñverioù ster fraezh. Sl. neoazh ar c'houlakadenn gant L. FLEURIOT war an nesañvded etre hBr. *etlebellet* ha Br. *ezrevell*, *ÉC* 11 438-439.

Soñjal a ran e Br. *lizh* (< Kb. *llith* < La. *lectio* "dastum, alese lenn"). Korvoet eo bet c'hoazh en Dareulerezh : *amlizhañ* "ensoc'hañ en destenn un arroud amprestet diouzh un destenn all", sl. KIS-359, La-09, p. 85 ; er C'henwerzh : *lizhad* "notice", sl. GEAK. p. 150.

Kinnig a ran : **kantlizhañ** (diwar an rakger *kant-* "e-ser, nesaek") "dastum an darvoudoù en ur vont gant o dibun", o kemer renk er steudad *kantvout*, *kantouezañ*, *kantaezañ*, h.a., o kevaraezañ kevenebañ an daou geal : "teskad kanteulioù", "teskad arganteulioù" dre an daouad Br. **kantlizh-** ~ **argantlizh-**.

Mat e ve tennañ splet ivez eus diskennadoù an Ie. *sq^uetlom. E KIS-304, La-08, pp. 207-208 e kinnigan Br. *kevell-* da gevatal da Sz.Gl. *report-* e lavar ar C'hazetennerzh. Ne welan skoilh ebet ouzh e zeren d'ar Semiotik en erdal ledanañ Gl. *récit*.

Greomp un arnod kensavlec'hiañ an termenoù-se :

Br. **kevellañ** "kontañ un istor, danevellañ", Gl. *récit* (*narration*).

Br. **kantlizhañ** a) "danevellañ + deskrivañ", Gl. *narration*, *diégèse* ; b) "hollad ar c'hanteulioù danevellañ + deskrivañ", Gl. *narration*.

Br. **argantlizhañ** "hollad an arganteulioù danevellañ + deskrivañ", Gl. *diégèse*.